

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
25 серпня 2022 року,
протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

25 серпня 2022 року

м.п.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
навчальної дисципліни
«СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ГРУПАМИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМИ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота
денної форми навчання

м. Хмельницький
2022

РОЗРОБНИК:

Доцент кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання,
доктор педагогічних наук, професор
23 серпня 2022 року

_____ Ганна РІДКОДУБСЬКА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
23 серпня 2022 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання,
доктор філософських наук, професор
23 серпня 2022 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

ЗМІСТ

	Стор.
1. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 2
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 3
1.2. Лекції (<i>теми і плани</i>)	– 3
1.3. Семінарські заняття	– 6
1.4. Самостійна робота студентів	– 27
1.5. Індивідуальні завдання	– 40
1.6. Підсумковий контроль	– 41
2. Схема нарахування балів	– 43
3. Рекомендовані джерела	– 47
4. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 51

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1.	Соціальна робота з групами та організаціями як навчальна дисципліна	11	2	2	-	-	7
2.	Соціальна робота з сім'єю	16	4	4	-	-	8
3	Соціальна робота з представниками проблемних груп	15	4	4	-	-	7
4	Соціальна робота з клієнтами різного віку	16	4	4	-	-	8
5	Група як одиниця практики соціальної роботи	11	2	2	-	-	7
6	План соціального розвитку колективу підприємства та соціальна робота з формування здорового морально-психологічного клімату колективу	16	4	4	-	-	8
7	Соціальна робота в різних сферах життєдіяльності	20	6	6	-	-	8
	Всього годин	105	26	26	-	-	53

1.2. Лекції

Тема 1. Соціальна робота з групами та організаціями як навчальна дисципліна

Сутність та загальна характеристика основних дефініцій навчальної дисципліни. Основні моделі визначення, вживання та особливості роботи соціального працівника. Сучасна державна політика щодо роботи з групами та організаціями. Основні нормативно-правові акти, які врегульовують державну політику України.

Тема 2. Соціальна робота з сім'єю

Поняття «сім'я», типологія сімей. Особливості соціальної роботи із сім'єю. Конкретні технології соціальної роботи із сім'єю. Розвиток нових підходів в Україні до практики соціальної роботи із сім'єю.

Тема 3. Соціальна робота з представниками проблемних груп

Специфіка соціальної роботи з представниками проблемних груп (груп ризику) Характеристика проблемних груп. Конкретна робота з клієнтами проблемних груп

Тема 4. Соціальна робота з клієнтами різного віку

Типологізація теорій соціальної роботи як форма наукового дослідження. Загальна характеристика підходів до соціальної роботи з клієнтами різного віку. Типологізація за критеріями віку. Типологізація за об'єктивним критерієм: індивідуальні, групові та "ком'юніті-теорії". Типологізація за критерієм методологічної опори на теорії інших наук: медицини, філософії, психології, соціології, педагогіки.

Тема 5. Група як одиниця практики соціальної роботи

Еволюція роботи соціальних груп у США. Основне обґрунтування групових послуг у соціальній роботі. План соціального розвитку колективу підприємства та соціальна робота з формування здорового морально-психологічного клімату колективу. Соціальний розвиток підприємства як об'єкт управління. Основні фактори розвитку соціального середовища організації. Визначення ефективності показників плану соціального розвитку.

Тема 6. План соціального розвитку колективу підприємства та соціальна робота з формування здорового морально-психологічного клімату колективу

Формування оптимального соціально-психологічного клімату на підприємстві. Основні методи регуляції соціально-психологічного клімату в рамках надання соціальної допомоги. Міжособистісні конфлікти і психологічний клімат у колективі. Основні етапи розвитку підприємства та особливості формування здорових взаємин в колективі

Тема 7. Соціальна робота в різних сферах життєдіяльності

Облік специфіки різних сфер життєдіяльності суспільства в соціальній роботі. Соціальна робота в системі освіти. Соціальна робота в сфері мистецтва і культури. Соціальна робота в медичній сфері. Соціальна робота пенітенціарних установах.

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1. Соціальна робота з групами та організаціями як навчальна дисципліна

Питання для усного опитування та дискусії

1. Соціальна робота як наука і навчальна дисципліна
2. Соціальна робота як практична діяльність
3. Правові основи соціальної роботи
4. Модель фахівця із соціальної роботи

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами практичних завдань з питань теми заняття.

Практичні завдання

- Традиції соціальної допомоги особистості у вітчизняній культурі.
- Теоретичні підходи у поясненні альтруїстичної поведінки з погляду соціальної роботи.
- Сутність теорій соціального обміну, соціальних норм та еволюційної теорії.
- Вплив психологічних теорій на розвиток стратегій допомоги особистості в рамках соціальної роботи.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Соціальна робота з сім'єю

Питання для усного опитування та дискусії

Поняття «сім'я», типологія сімей.

Особливості соціальної роботи із сім'єю.

Конкретні технології соціальної роботи із сім'єю.

Розвиток нових підходів в Україні до практики соціальної роботи із сім'єю

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: сутність поняття "сім'я"; типологія сім'ї; особливості соціальної роботи із сім'єю; конкретні технології соціальної роботи із сім'єю; розвиток нових підходів в Україні до практики соціальної роботи із сім'єю

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- особливості роботи соціального працівника з різними типами сімей;
- механізм реалізації соціальних гарантій в Україні

Практичні завдання

1. Проблема зайнятості молоді в умовах ринкових трансформацій.
2. Чинники, від яких залежить ефективність функціонування систем зайнятості молоді
3. Основні самостійні види професійного навчання молоді.
4. Найефективніші форми і методи роботи соціальної роботи з молоддю щодо сприяння її працевлаштуванню
5. Розтлумачте поняття: професійна орієнтація, профпридатність, робота з профорієнтації, професійна інформація, професійна консультація, професійний добір, професійний відбір, професійна адаптація
6. Напрямки реалізації державної політики зайнятості молоді
7. Форми і методи роботи соціального працівника з питань праці та забезпечення зайнятості молоді

Семінарське заняття 3

Тема 2. Соціальна робота з сім'єю

Вихідна інформація для дискусії

Окремі типові моделі сучасної сім'ї

Найбільш значимі приклади таких моделей наведені в дослідженнях Б.Ковбаса та В.Костіва за матеріалами інших дослідників. Наведемо приклади зазначених моделей [9,24-26]:

Модель перша:

1. Сім'я-фортеця, "замкнута сім'я", автономна сім'я. Побудована на малореальних уявленнях подружжя. Один або двоє з подружжя вірять, що 'ти належиш мені, що в сім'ї "я ніколи не відчую себе самотнім", що "ревності - це вимір кохання" тощо. Вони впевнені, що чоловік і дружина завжди повинні бути разом, що конфлікти - це характерна ознака згасання кохання. Майбутнє таких сімей, побудованих на романтичних уявленнях, не передбачає нічого втішного. Попереду в них або нескінченні сварки через нездійсненні надії, або розлучення.

2. "Дуб з плющем". Один з подружжя - "дуб", тобто опора для іншого, володар його життя; інший, подібно до плюща, обвивається навколо "дуба", знаходячи в ньому опору й перекладаючи на його плечі весь тягар проблем. До речі, "дуб" - не завжди чоловік. Буває, що такі сім'ї живуть добре, якщо розподіл ролей відбувся за взаємною згодою. Але частіше в таких сім'ях щастя немає, бо немає сердечності.

3. "Шлюб борців", дім-каторга. Лише прозвучить весільний марш, починається боротьба за головування в сім'ї. Кожна дрібниця - конфлікт, долання опору іншого здійснюється без дотримання правил комунікації. Буває, правда, що такі союзи існують довго, але радості від них немає.

4. "Незалежні", дім-готель, коли кожен з подружжя береже своє право на власну свободу (інколи - аж до права на позашлюбні зв'язки). Буває, такі подружжя навіть

живуть окремо, зустрічаючись час від часу на території однієї із "сторін". Кожен любить говорити про свою прогресивність, відсутність забобонів, про нову мораль. Але це - шлюб без справжнього кохання. Живуть такі подружжя без сварок і конфліктів, шлюб їх часто недовговічний.

5. Шлюб соратників, синкретична сім'я. Тут - намагання допомагати один одному в розвитку особистості. Вони кохають одне одного, але не тим коханням, що вимагає повної монополії на почуття й помисли одного з подружжя, а коханням тверезим, зрячим, більш довговічним.

Суперечки тут не стають джерелом образ, а навпаки - двигуном подружнього корабля.

Модель друга:

1. Сім'я з орієнтацією на соціальну недовіру ("недовірлива сім'я"): недовірливість до оточуючих, намагання в усьому бачити прихований зиск, загрозу; неконтактність, заздрісність; сприймання всіх...оточуючих як людей аморальних (ми завжди праві, усі навколо -винні).

2. Сім'я з орієнтацією на задоволення ("легковажна сім'я"): потяг до сьогоднішніх задовольень, безтурботне ставлення до майбутнього, відсутність будь-яких планів; небажання долати труднощі, сім'я живе за інерцією; не вистачає багатьох речей; ніхто не бере на себе відповідальності; сім'я конфліктна.

3. Сім'я з орієнтацією на "авантюризм" в досягненні мети ("хитра сім'я"): високо цінується підприємливість, спритність у досягненні життєвих цілей; основне -досягнення успіху "найкоротшим шляхом", при мінімальних затратах праці й часу; легко переходить межі дозволеного, закони й моральні норми - ніщо, їх при потребі можна обійти; сумнівна діяльність; прагнення використати оточуючих у своїх цілях, вигідні знайомства; скептичне ставлення до таких якостей, як працелюбство, терпіння, наполегливість.

4. Сім'я з орієнтацією на застосування сили ("конфліктна сім'я"): процвітає культ фізичної сили; поняття "мужність", "сміливість", "прямота", "безкомпромісність" трактуються "з позиції кулака"; уживаються грубі слова, бійки, неперервні конфлікти в самій сім'ї; агресивна поведінка щодо зовнішніх противників, а то й сусідів.

Модель третя:

Характеризуючи життєвий цикл сучасної сім'ї, виокремлюють такі фази сімейного життя : залицяння ("характерні ознаки цього періоду: відсутність досвіду самостійного, фінансово незалежного життя, житлові проблеми з лібералізацією сексуальних стосунків, що ведуть до поширення альтернативних форм шлюбу, підвищення рівня позашлюбної народжуваності); фаза життя без дітей (встановлення правил співжиття, розподіл обов'язків, узгодження інтересів, визначення цінностей, сексуальна адаптація, пристосування до родичів тощо); фаза експансії (народження дітей) - узгодження стосунків молодят з молодими бабусями й дідусями, ускладнення проблем (напруженість бюджету, дефіцит часу, обмеження можливостей відпочинку, складність поєднання домашніх обов'язків із трудовою діяльністю й т. ін.), перебудова функціонально-рольової структури сім'ї; фаза стабілізації сім'ї (вирішення проблем, пов'язаних із кризою середнього віку батьків та кризою дітей підліткового віку; прояв елементів розбалансованості колективістських стосунків, емоційної близькості; поява сексуальних проблем подружжя, неадекватності способів взаємодії подружжя, батьків та дітей); фаза, коли діти залишають батьківський дім (порушення звичних правил і' стереотипів взаємодії, проблема компенсації емоційних втрат у зв'язку з віддаленням дітей від сім'ї, актуалізація нових життєвих цілей та цінностей на основі ситуації "порожнього гнізда"); фаза овдовіння (адаптація до зміни структури сім'ї). Кожна фаза життєвого циклу сім'ї характеризується специфічними особливостями, зумовленими тенденціями її розвитку й пов'язаними з такими об'єктивними причинами, як науково-технічний прогрес, урбанізація, міграція населення, розвиток засобів масової інформації, емансипація тощо .

Аудиторна робота

Розв'язування ситуацій:

Ситуація 1. У медико-соціальної службі з планування родини соціальний працівник консультував родину. Під час індивідуальної розмови вагітна жінка зізналася, що мріє про дитину, адже їй вже 38 років і довгий час вона не могла завагітніти. Проте під час обстеження в неї виявлено ген, що спричиняє розвиток хореї Гентінгтона. Це невиліковна хвороба, що характеризується посмикуванням м'язів кінцівок, тулуба, обличчя та прогресуванням деменції (слабоумства) аж до повного розладу особистості. Ця хвороба виникає у віці 30-40 років. Хворі вмирають у психіатричних лікарнях. Ця хвороба має автосомно-домінантний тип успадкування і абсолютно несприятливий прогноз. І все ж жінка хоче народити цю дитину і просить соціального працівника не розповідати чоловікові та іншим родичам, оскільки боїться, що чоловік не захоче мати дитину, якщо дізнається про результат обстежень.

Ситуація 2.

Клієнт потрапив до наркологічної реабілітаційної служби через вживання кустарно виготовлених препаратів маку (опіатів). Програма реабілітації включає медикаментозне лікування, групову та індивідуальну терапію. Під час індивідуального консультування соціальному працівникові вдалося налагодити довірчі стосунки з клієнтом. Одного разу клієнт розповів, що декілька років тому, під час пограбування крамниці, випадково вбив охоронця. Клієнту вдалося втекти, але іншу людину було звинувачено за цей злочин та засуджено на тривалий час. Кілька днів поспіль соціальний працівник намагався переконати клієнта у необхідності зізнання у скоєному. Проте клієнт не лише не вирішив зізнатися, а й нагадав соціальному працівникові про дотримання конфіденційності їхньої розмови

Ситуація 3. Розгляньте наступний вислів та спробуйте прогнозувати поведінку людини, що має дані характеристики:

Мені хочеться, щоб на мене постійно звертали увагу, тому я придумала комплекси, які ніби мене турбують і постійно кажу, наприклад таке: „О Боже, я така товста!” чи „Боже мій! Мені зовсім не личить ця сукня!”. Але не завжди люди реагують так, як я запланувала, іноді вони мене ігнорують і це мені не подобається!

Семінарське заняття 4

Тема 3. Соціальна робота з представниками проблемних груп

Питання для усного опитування та дискусії

1. Специфіка соціальної роботи з представниками різноманітних проблемних груп (груп ризику);
2. Характеристика проблемних груп;
3. Конкретна робота з клієнтами проблемних груп

Перелік проблем з точки зору науковців	Перелік проблем з точки зору соціальних працівників, які практикують
1. Проблеми свободи вибору й соціальної творчості - труднощі на шляху реалізації дитиною її інтересів і потреб у вже сформованих нормах соціального життя або труднощі у створенні нових норм соціальних взаємин (прояв власного ставлення до людей, установлення нового статусу, розширення масштабів впливу на	1. Проблеми, пов'язані зі зберіганням психічного здоров'я дітей, розвитком особистості, самовизначенням дітей і підлітків, - фахове самовизначення підлітків з урахуванням можливостей соціального середовища; психологічна дезадаптивність, тривожність, страхи; саморозвиток дитини й реалізація її здібностей у соціальному середовищі; особистісне самовизначення, розвиток рефлексії; проблеми, пов'язані з неблагополуччям сім'ї, порушенням прав дитини й насильством - психологічне неблагополуччя в сім'ї, сім'я "соціального ризику", важкий матеріальний стан, безпритульність дітей, алкоголізм і/ або наркоманія батьків; дотримання,

навколишнє середовище і т.ін.)	охорона і захист прав дітей-підлітків, які потребують правової соціальної й педагогічної допомоги, агресія, насильство в сім'ї.
2. <i>Проблеми соціальної адаптації й дезадаптації</i> - труднощі засвоєння і пристосування до існуючих норм соціального життя або труднощі в дозволі тих норм, що є соціально небезпечними, несуть у собі загрозу для життя й здоров'я дитини	2. <i>Проблеми, пов'язані з неадекватною й девіантною поведінкою, дезадаптацією дітей і підлітків у соціальному середовищі</i> - "важкі" діти (некеровані, педагогічно запусчені, які поводять себе зухвало, агресивно); дурна компанія, кримінальний контакт, причетність до кримінальних обставин, облік у міліції; уживання дітьми алкоголю, наркотиків; адаптація до нового середовища (у новому класі, школі, дитячому колективі); дезадаптація до норм соціального життя в колективі і, як наслідок, до самотності, дефіциту спілкування
3. <i>Проблеми соціальної інтеграції або дезінтегрованості</i> - труднощі воз'єднання або роз'єднання потреб, інтересів і можливостей дитини, її сім'я з можливостями, потребами й інтересами інших людей; труднощі в розширенні й розвитку соціальних зв'язків або виході із попередньої системи стосунків і зв'язків	3. <i>Проблеми, пов'язані з конфліктами й морально-психологічним кліматом у школі, мікросередовищі</i> - агресивна поведінка дорослих, насамперед учителів, конфлікти між дорослими й дітьми, учителями й учнями, відмова вчителів працювати з учнями; пригніченість через нерозуміння навчального матеріалу, низька успішність, ухилення від навчання, відсутність інтересу до шкільного життя, до розширення сфери спілкування; конфлікти в середовищі однолітків; багатосторонні конфліктні ситуації; невміння будувати взаємини спілкування, вирішувати конфліктні ситуації; відсутність чітких орієнтирів вибору

1. Дослідження процесу простого вислуховування клієнта.

Вправи «Просте вислуховування», «Не слухати», «Співконсультування». Обговорення: якості гарного слухача, дії слухача, що допомагають та заважають бесіді.

2. Обговорення прийомів та визначення правил активного вислуховування клієнта. Відпрацювання технік уважного вислуховування Вправи «Відпрацювання технік активного вислуховування в групі», «Активне слухання», «Техніки на замовлення», «Вислуховування».

3. Вивчення проблем, що виникають під час вислуховування клієнта та бар'єрів нерозуміння. Визначення та відпрацювання прийомів їх попередження. Вправа «Історія із третіх рук».

Семінарське заняття 5

Тема 3. Соціальна робота з представниками проблемних груп

Ситуації для практичного опрацювання

1. На основі запропонованого висловлювання клієнта під час інтерв'ю сформулюйте висловлювання – переказ, вибірккову рефлексію змісту, закрите запитання. Клієнт (учителька): «Щось відбулося з цією дитиною. Поводиться якось дивно. Домашні завдання в зошиті виконує, але у голос відповіді нічого не може. А після того, як я розповіла про це його матері, взагалі кілька днів не приходив у школу. Правда, мама зателефонувала і сказала, що він застудився. Але довідки Андрій не приніс, а став ще більш скованим. А коли я на останньому уроці викликала його відповідати, він так на мене подивився, ледве не заплакав».

2. На основі запропонованого висловлювання клієнта під час інтерв'ю сформулюйте висловлювання – перефразування, інтерпретацію, резюмування. Клієнт (мати підлітка): «Мене давно хвилювали його пізні повернення додому. А коли я знайшла в його кишені залишки якоїсь висушеної трави, мені стало взагалі не по собі».

3. На основі запропонованого висловлювання клієнта під час інтерв'ю сформулюйте висловлювання – уточнення, продовження думки клієнта, резюмування. Клієнт (чоловік 45 років): «Раніше я працював у просторому офісі. Там були сотні, а може, навіть і тисячі інших таких самих офісів. Ми усі сиділи там, роблячи те, що ми повинні були робити. Ця робота добре оплачувалася, і я думаю, що зміг би проробити там усе своє життя».

4. На основі запропонованого висловлювання клієнта під час інтерв'ю сформулюйте висловлювання – переказ, перефразування, резюмування. Клієнт (чоловік 40 років): «Я постійно себе контролюю. Я ніколи не проявляю своїх емоцій. Всі вважають мене дуже стриманою людиною. Інколи мені здається, що я нічого просто не відчуваю – так я привчив себе до того, що відчуття і переживання відображають людську слабкість».

5. На основі запропонованого висловлювання клієнта під час інтерв'ю сформулюйте висловлювання – вибірккову рефлексію змісту, інтерпретацію, відкрите запитання. Клієнт (дівчина 20 років): «Я дуже боязка. Я просто рота не можу розкрити при зустрічі з незнайомими людьми. Часто від страху я просто не вітаюся із знайомими. Я боюся людей».

6. На основі запропонованого висловлювання клієнта під час інтерв'ю сформулюйте висловлювання – вибірккову рефлексію змісту, резюмування, відкрите запитання. Клієнт (жінка 35 років): «Іноді мене дивує те, що люди роблять, вступивши в шлюб. Я вважаю, що більшість людей просто миряться з існуючим положенням речей. Але це не для мене. Мені не здається правильним зберігати існуючі відносини, коли партнери в шлюбі перестають навіть піклуватися один про одного...»

7. На основі запропонованого висловлювання клієнта під час інтерв'ю сформулюйте висловлювання – уточнення, інтерпретацію, закрите запитання. Клієнт (чоловік 45 років): «Я отримую задоволення від того, що можу командувати людьми. Звичайно, я роблю це вельми тонко і непомітно, але скільки задоволення приносить відчуття того, що хтось підкоряється твоїй волі».

8. На основі запропонованого висловлювання клієнта під час інтерв'ю сформулюйте висловлювання – перефразування, продовження думки клієнта, інтерпретацію. Клієнт (жінка 35 років): «Я ніколи не запитую, чи потрібно допомогти людині. Я просто допомагаю їй. Це моє життєве кредо. Але деякі вважають, що я нав'язуюся зі своєю допомогою».

9. На основі запропонованого висловлювання клієнта під час інтерв'ю сформулюйте – перефразування, вибірккову рефлексію змісту, відкрите запитання. Клієнт (дівчина 25 років): «Я не люблю приймати самостійні рішення. Це пов'язано з тим, що будь-яке рішення спричиняє за собою відповідальність. І мені не хочеться ні за що відповідати».

13. На основі опису проблемної ситуації клієнта сформулюйте систему завдань, які необхідно вирішити для подолання його проблем.

Аудиторна а робота

Виконання студентами практичних завдань з питань теми заняття.

Вправа «Безумовне вислуховування»

Прийоми активного вислуховування Безумовне слухання – очікувальна, нахилена до співрозмовника поза, вираз обличчя, що підтримує, кивання головою на знак готовності слухати далі. Уточнення – звертання до співрозмовника з проханням доповнити, роз'яснити щось з того, що він говорив, для того, щоб більш точно зрозуміти його

Переказ – виклад своїми словами того, що сказав співрозмовник, на початку бесіди більш повно, далі — виділяючи і зберігаючи те, що здалося слухачу головним.

Подальший розвиток думок клієнта – промовляння підтексту висловлювання співрозмовника.

Приклад використання декількох технік одночасно:

Клієнт (учителька): Щось відбулося з цією дитиною. Поводиться якось дивно. Домашні завдання в зошиті виконує, але уголос відповісти нічого не може. А після того, як я

розповіла про цьому його матері, взагалі кілька днів не приходив у школу. Правда, мама зателефонувала і сказала, що він застудився. Але довідки Андрій не приніс, а став ще більш скованим. А коли я на останньому уроці викликала його відповідати, він так на мене подивився, ледве не заплакав. Уточнення: Що Ви маєте на увазі, коли говорите, що Андрій став дивно поводитися? У чому виявляється його скутість? Переказ: Отже, Андрій перестав відповідати усно, а після того, як Ви сповістили про це його батькам, становище ще більш ускладнилось. Розвиток думки клієнта: ви хочете сказати, що причина пропуску школи Андрієм – не застуда, і його мати сказала Вам неправду.

Семінарське заняття 6

Тема 4. Соціальна робота з клієнтами різного віку

Питання для усного опитування та дискусії

1. Соціальний статус, психосоціальні особливості людей похилого віку, одиноких.
2. Особливості роботи будинків-інтернатів для людей похилого віку.
3. Робота відділів соціального патронажу та обслуговування людей похилого віку та одиноких: функціональні обов'язки персоналу, форми роботи з клієнтами.

Аудиторна практична робота

Виконання студентами практичних завдань з питань теми заняття
Визначте конкретні групи населення, які потребують підтримки, допомоги, захисту відповідно до соціальних проблем та соціальних ризиків. Заповнить таблицю.

Критерій	Діти	Молодь	Дорослі	Жінки	Сім'я
Стан здоров'я					
Пенсійний та					
Похилий вік					
Служба і праця в екстремальних соціальних умовах					
Девіантна поведінка					
Жорстоке поводження, експлуатація					
Сім'ї соціального ризику					

Охарактеризувати антиалкогольні профілактичні та реабілітаційні програми (мета, завдання, зміст програм).

Розробити одну форму роботи у центрі по роботі з Віл-інфікованими та хворими на СНІД.

Семінарське заняття 7

Тема 4. Соціальна робота з клієнтами різного віку

Питання для усного опитування та дискусії

1. Робота соціального працівника з клієнтами різного віку.
2. Етно-національна структура українського суспільства на рівнях країни в загалом.
3. Основні потреби та проблеми представників національних меншин; – актуальність соціальної роботи з представниками національних меншин);

4. Правове регулювання соціальної роботи з представниками національних меншин;
5. Організація соціальної роботи з представниками національних меншин (мета, завдання, суб'єкти соціальної роботи (соціальні служби), форми, методи роботи);
6. Досвід практичної соціальної роботи з представниками національних меншин.
7. Поняття про паліативну та хоспісну допомогу.
8. Сучасний стан розвитку паліативної та хоспісної допомоги в Україні;
9. Участь церков та релігійних організацій у формуванні політики соціальних стандартів у сфері паліативної допомоги та духовній підтримці невиліковно хворих;
10. Соціально-правовий захист невиліковно хворих та членів їх сімей. Участь соціальних служб України в роботі закладів паліативного типу.

Аудиторна робота

Виконання студентами завдань з теми заняття.

Ситуація 1. Ви працювали з помірно депресивним клієнтом П. протягом 4 місяців. Ви відчуваєте, що у вас склалися хороші стосунки, але план лікування, здається, не спрацьовує. У період між зустрічами з клієнтами ви перевіряєте телефон, у вас один пропущений дзвінок 15 хв. тому та повідомлення від клієнта: «Я хочу подякувати вам за те, що ви намагались мені допомогти, але тепер я розумів, що нічого мені не допоможе. Я більше вас не зможу побачити. Я пішов з дому і не повертатимусь. Я не залишив жодних записів, тому що насправді немає що казати. Ще раз спасибі за те, що допомогли. До побачення». У вас запланована робоча нарада через 2 хв., а після неї ще робота з клієнтами протягом 4 годин.

Ситуація 2. 15-річна школярка, яка звернулася до вас за допомогою через передозування 12 аспіринами. Анамнез: не могла терпіти чуток у школі, що вона та ще одна дівчинка зустрічаються з одним і тим самим хлопцем. Водночас вона заперечує самогубство («я більше цього не зроблю; я засвоїла свій урок»). Повідомляє, що їй завжди було важко висловити свої почуття. Під час інтерв'ю зберігає тишу, неохоче розмовляє.

Самостійна робота має висвітлювати наступні питання (мінімум 400 слів):

1. Які почуття ви відчуваєте, коли уявляєте цю ситуацію?
2. Що ви хочете робити? Які у Вас варіанти?
3. Як ви думаєте, що ви могли б зробити?
4. Якщо є речі, які ви хочете зробити, але не робите, чому ви відкидаєте ці варіанти?
5. Які у вас етичні та правові зобов'язання у цій ситуації?

Рекомендована література: 2; 5; 9.

Семінарське заняття 8

Тема 5. Група як одиниця практики соціальної роботи

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття групи?
2. Основні класифікації груп в соціальній роботі.
3. Агенти соціалізації та типи груп в соціальній роботі.
4. Особливості когнітивно-поведінкової групової роботи
5. Характеристика основних етапів соціальної роботи з групою .
6. Групи відкритого (закритого) типу та особливості роботи з такого типу групою.

Аудиторна робота

Виконання студентами практичних завдань з питань теми заняття.

Заповнити таблицю.

Особливості групи	Можливі проблеми	Можливі методи роботи з такого типу проблемою	Результат

Семінарське заняття 9

Тема 6. План соціального розвитку колективу підприємства та соціальна робота з формування здорового морально-психологічного клімату колективу

Питання для усного опитування та дискусії

1. Особливості соціальної роботи на підприємстві.
2. Напрямки, функції, склад соціальної служби на підприємстві.
3. Приклад діяльності соціальної служби.
4. Характеристика соціальної інфраструктури підприємства. Соціальна діяльність підприємства.
5. Законодавче підґрунтя соціальної діяльності підприємства.
6. Оцінка персоналу: сутність, види, функції, принципи
7. Основні складові оцінки персоналу
8. Поведінка керівників у процесі оцінювання персоналу
9. Оцінка персоналу за досягненням поставлених цілей (оцінка за цілями)

Семінарське заняття 10

Тема 6. План соціального розвитку колективу підприємства та соціальна робота з формування здорового морально-психологічного клімату колективу

Питання для усного опитування та дискусії

1. Механізм розмежування повноважень у діяльності підприємницьких структур на ринку кадрової інформації
2. Кадрові агентства, що живуть за рахунок претендентів
3. Джерела задоволення потреби в персоналі.
4. Активні і пасивні норми задоволення потреб у персоналі
5. Суть професійного розвитку та завдання управління ним.
6. Організація системи професійного навчання персоналу.
7. Методи і форми професійного розвитку.
8. Підвищення кваліфікації кадрів (персоналу).

Аудиторна практична робота

Виконання студентами практичних завдань з питань теми заняття. Для роботи на семінарському занятті пропонуємо студентам попередньо переглянути стрічку «Море всередині» (Mar dentro), 2004 та обговорити на занятті такі питання:

- Які соціальні проблеми порушуються у стрічці?
- Чи впливає наявність соціальної підтримки на психологічний чи фізичний стан особистості? Яким чином?
- Які суспільні події сприяли появі та розвитку паліативної допомоги?
- Яке ваше ставлення до хоспісної та паліативної допомоги?

– Як ви ставитеся до евтаназії? Чому? Чи мають право, на вашу думку, вирішувати питання про евтаназію родичі людини, яка знаходиться в комі або є повністю паралізованою?

– Чи можуть батьки вирішувати питання евтаназії, у випадку, коли у них народилася хвора дитина?

– Чи можна вважати аборт за медичними показаннями евтаназією?

Семінарське заняття 11

Тема 6. План соціального розвитку колективу підприємства та соціальна робота з формування здорового морально-психологічного клімату колективу

Питання для усного опитування та дискусії

1. Вплив психологічного клімату на розвиток особистості та працездатність колективу.
2. Методи дослідження психологічного клімату в колективі.
3. Шляхи формування здорового психологічного клімату.
4. Закономірності формування психологічного клімату
5. Ігрові прийоми корекції згуртованості колективу та формування позитивного психологічного клімату
6. Корпоративна культура – переважно невидима частина організації якісної взаємодії.

Аудиторна практична робота

Група розподіляється на 5-6 підгруп та готує доповідь-есе за такими напрямками:

Розкрийте роль внутрішніх комунікацій в управлінні людськими ресурсами та формуванні єдиних стандартів поведінки працівників організації.

Охарактеризуйте основні засади побудови етичного корпоративного кодексу організації.

Охарактеризуйте взаємовпливи корпоративної культури та управління персоналом підприємства.

Соціально-психологічний клімат і його вплив на ефективність діяльності організації.

Основи ділового спілкування.

Корпоративний (організаційний) стиль, принципи створення корпоративного стилю.

Семінарське заняття 12

Тема 7. Соціальна робота в різних сферах життєдіяльності

Питання для усного опитування та дискусії

Кризове втручання як дієва інтервенція.

1. Теоретичні основи кризового втручання.
2. Чинники зниження здатності індивіда протистояти стресовим ситуаціям. Наслідки кризи.

3. Використання кризового втручання. Кризове втручання на перших порах, кризове втручання у гострих і хронічних ситуаціях.

4. Умови для досягнення очікуваного результату в процесі кризового втручання.

5. Найпоширеніші методи кризового втручання: кризове консультування та інтенсивний догляд (опіка).

6. Техніки психологічної підтримки під час кризового консультування. *Методика вербалізації емоційних станів; програвання взаємних ролей; інструкція (порада); методика опосередкованого спілкування; сімейне обговорення; техніка формування навичок і вмінь.*

7. Інтенсивний догляд (опіка) як стратегія втручання. Основні напрями допомоги.

8. Застосування кризового втручання. *Розвиток та подолання кризи. Дотримання етичних норм і професійних цінностей соціальної роботи. Неefективне кризове втручання.*

Аудиторна практична робота

Ситуація 1. Якийсь час ми жили у Ліверпулі. Нам обом подобалося це місто, незважаючи на те, що мені було трохи складно там облаштуватися. - Вам було трохи складно там облаштуватися. - Що ж, усе це було нове для мене. А моя дружина була родом з тих місць, у неї там були друзі. У дітей також не було жодних проблем. Їм сподобалася нова школа, а переїзд вони вважали хвилюючою подією. Здавалося, усі вони одержували від цього задоволення, але тільки не я. - Усі вони одержували від цього задоволення, але тільки не Ви. - Не зрозумійте мене неправильно. Я не хочу сказати, що Ліверпулі мені не подобався. Просто мені було складно прийняти всі ці зміни. Після того як я пробув там місяців шість чи близько того, усе налагодилося. Оглядаючись назад, я думаю, що усі було не так вуж і погано, як я Вам це намалював. Увесь цей час був наповнений також і по-справжньому гарними подіями.

Спрогнозуйте розгорнення подій в ситуації та розробіть план інтервенції.

Техніки активного слухання

Техніки інтервенції – практичні техніки, які мають цілеспрямований вплив на особу (цільову групу) з метою зміни її ставлення до проблеми і подолання суб'єктивних факторів (уявлення, погляди, переконання, мотиви, інтереси, звички, стереотипи поведінки, ціннісні орієнтації), які призводять до проблеми. Інтервенція має допомогти людині змінити свою поведінку стосовно проблеми – навчитися не створювати чи уникати її.

В центрі уваги інтервенцій, орієнтованих на взаємостосунки, стоять три наступні базисні змінні: - розуміння за рахунок відчуття або емпатія, на рівні техніки це називається також вербалізацією вмісту емоційного переживання; - емоційна теплота або безумовне позитивне прийняття і - достовірність або конгруентність (узгодженість інформації, одночасно переданої людиною вербальним і невербальним способом (або різними невербальними способами), а також несуперечність його мовлення, уявлень, переконань між собою; в ширшому сенсі – цілісність, самоузгодженість особистості взагалі). Інтервенція – втручання. Консультант має право робити лише інтервенції, що дозволяють перевірити, чи правильно він зрозумів свого партнера.

Ось приклади таких інтервенцій.

«Зачекай,... Якщо я тебе правильно зрозумів, ти хочеш сказати, що робота в Умані тобі дуже подобалася і що ти не упевнений, чи можеш сказати те ж саме з приводу своєї роботи в Києві».

«Ти говориш, що не хочеш переїжджати до тих пір, поки ціни на нерухомість не почнуть знову зростати – але все таки коли-небудь ти хотів би переїхати».

Використовуючи наведені приклади уявіть ситуацію та розкажіть її вирішення.

Семінарське заняття 13

Тема 7. Соціальна робота в різних сферах життєдіяльності

Питання для усного опитування та дискусії

1. Суть професійного розвитку та завдання управління ним.
2. Організація системи професійного навчання персоналу.
3. Методи і форми професійного розвитку.
4. Підвищення кваліфікації кадрів (персоналу).

Аудиторна практична робота

Обговорення зовнішніх ознак емоційних переживань людини, значення міміки, жестів, пантоміміки, невербальних характеристик мови.

Формування навичок оцінки емоційного стану людини за зовнішніми ознаками. Розвиток вміння аналізувати емоційний стан клієнта за зовнішніми ознаками в процесі бесіди (інтерв'ю).

Вправи «Почуття», «Демонстрація емоції», «Телефонна розмова», «Передача емоційного стану», «Розповідь про емоційну ситуацію».

Обговорення сутності емпатії та її ролі у професійному спілкуванні з клієнтом.

Розвиток здібності до розуміння емоційного стану клієнта та співпереживання в процесі бесіди з клієнтом.

Вправи «Вираз почуттів», «Співпереживання», «Брехня та правда».

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є однією з форм оволодіння матеріалом із навчальної дисципліни «Нарахування та облік соціальних виплат». Виконання самостійної роботи дозволяє студентам розвивати самостійне мислення, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опанувати практичні навички в галузі соціального забезпечення.

Самостійна робота із навчальної дисципліни «Нарахування та облік соціальних виплат» складається з двох окремих завдань: письмових робіт по 10 темах та однієї індивідуальної роботи. Письмова робота та індивідуальне завдання виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи навчальним планом.

Студенти виконують письмову роботу та індивідуальну роботу самостійно з одержанням необхідних консультацій від науково-педагогічного працівника протягом семестру. Форма контролю – перевірка письмових робіт та захист індивідуальної роботи. Питання письмової роботи виносяться на підсумковий семестровий контроль.

№ з/п	Назви тем та зміст завдань	Денна форма
1.	Соціальна робота з групами та організаціями як навчальна дисципліна	8
	<i>Завдання:</i> 1. Опрацювати теоретичні питання:	
	1.1. Реалізація основних завдань навчальної дисципліни.	
	1.2. Поняття та зміст процесу змін та особливості його реалізації	
	1.3. Поняття моделей соціального забезпечення та їх класифікації.	
	1.4. Основні етапи взаємодії з клієнтом	
	1.5. Цілі, завдання, підстави, передумов залучення інших фахівців під час здійснення соціального забезпечення	
	1.6. Особливості законодавчого поля в роботі соціального працівника	
2.	Соціальна робота з сім'єю	7
	<i>Завдання:</i> 1. Опрацювати теоретичні питання:	
	1.1. Поняття та зміст соціального забезпечення з сім'ями в Україні	
	1.2. Поняття, види та система соціального захисту сімей в Європейських країнах	
2. Розв'язати ситуаційні завдання та скласти відповідні документи		
3.	Соціальна робота з представниками проблемних груп	8
	<i>Завдання:</i> 1. Опрацювати теоретичні питання:	
	1.1. Особливості роботи з представниками проблемних груп	
1.2. Класифікація проблемних груп та особливості надання соціальної допомоги такого типу клієнтам		

		1.3. Система медіаторських рішень по роботі з особами із проблемних груп	
		2. Аналіз практики допомоги проблемних груп в місті Хмельницькому (на прикладі недержавного благодійного товариства)	
		3. Розв'язати кейс	
4.	Соціальна робота з клієнтами різного віку		7
	<i>Завдання:</i>	1. Опрацювати теоретичні питання:	
		1.1. Основні етапи входження в стан психологічного комфорту молодій людині з клієнтами різного віку	
		1.2. Робота соціального працівника з клієнтами різного віку: напрями, цілі, можливості	
		2. Розв'язати ситуаційні завдання	
5.	Група як одиниця практики соціальної роботи		8
	<i>Завдання:</i>	1. Опрацювати теоретичні питання:	
		1.1. Робота соціального працівника з групою	
		1.2. Особливості здійснення соціальної допомоги в групах	
		1.3. Основні критерії роботи соціального працівника з різного типу групами	
		1.4. Типи та види порушень, з якими соціальний працівник не має права працювати самостійно	
		2. Розв'язати кейс	
6.	План соціального розвитку колективу підприємства та соціальна робота з формування здорового морально-психологічного клімату колективу		8
	<i>Завдання:</i>	1. Опрацювати теоретичні питання:	
		1.1. Особливості формування здорового колективу	
		1.2. План розвитку колективних запитів та потреб	
		1.3. Технології взаємодії клієнта-соціального працівника в колективі	
		2. Розв'язати ситуаційні завдання та скласти відповідні процесуальні документи	
7.	Соціальна робота в різних сферах життєдіяльності		8
	<i>Завдання:</i>	1. Опрацювати теоретичні питання:	
		1.1. Поняття здійснення соціальної роботи в закладах освіти, охорони здоров'я, пенітенціарних умовах.	
		1.2. Можливості реалізації основних завдань роботи соціального працівника з клієнтами такого типу під час впровадження інноваційних технологій	
		1.3. Моделі інтерактивності в соціальній роботі	
		2. Розв'язати ситуаційні завдання	
	Всього:		53

1.5. Індивідуальні завдання

У процесі вивчення навчальної дисципліни студенти виконують індивідуальні завдання у вигляді реферату.

Методичні рекомендації щодо написання реферату

Реферат – це одна з форм навчальної, наукової роботи студентів, що виконується ними самостійно. Мета написання реферату: вміння пов'язати теоретичні знання з

практикою, розвинути навички роботи з науковою та навчальною літературою, навчитися популярно викладати складні питання.

Для студентів денної форми навчання реферат з нарахування та обліку соціальних виплат виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи студента. Тема реферату у формі наукової роботи обирається студентом добровільно і закріплюється за ним викладачем на початку семестру. Підготовка реферату у такій формі передбачає:

- вибір теми, підбір та опрацювання літератури за темою;
- складання плану роботи;
- виклад основних ідей та пропозицій автора;
- захист реферату на практичному занятті або під час консультацій на кафедрі.

Реферат повинен мати таку структуру:

- план;
- вступ;
- виклад основного матеріалу;
- висновки;
- список використаних джерел.

Реферат виконується за ustalеними вимогами до наукових робіт, обсягом 10-15 сторінок машинописного тексту, інтервал 1,5, шрифт 14.

Тематика рефератів

1. . Аналіз об'єкту та предмета індивідуальної соціальної роботи.
2. Визначення видів допомоги клієнту в процесі роботи з індивідуальним випадком
3. Моделі індивідуальної соціальної роботи.
4. Психологічні моделі соціальної роботи.
5. Гуманістична модель соціальної роботи з індивідуальним випадком.
6. Когнітивно-біхевіористська модель соціальної роботи.
7. Соціологічні моделі соціальної роботи (системно-екологічна, соціально-радикальна, теорія ролей і стигматизації).
8. Комплексні, або біопсихосоціальні, моделі соціальної роботи (модель кризового втручання, зосереджена на завданні модель, сімейна терапія, психо-соціальна терапія).
9. Аналіз процесу роботи з індивідуальним випадком та інтерв'ю як методу роботи з індивідуальним випадком.
10. Техніки і прийоми індивідуального інтерв'ю в соціальній роботі.
11. Структура індивідуального інтерв'ю в соціальній роботі.
12. . Визначення знань, вмінь та якості, що необхідні соціальному працівникові для здійснення індивідуальної роботи з клієнтом.
13. Прийоми активного вислуховування
14. Проста рефлексія змісту. Вибіркова рефлексія.
15. Емпатійні висловлення (рефлексія почуттів). Поняття «емпатія».
16. Закриті, відкриті та альтернативні питання.
17. Візуальний контакт та оцінка фізичного та емоційного стану клієнта в процесі інтерв'ю. Ознаки емоційного стану клієнта.
18. Техніка уважного слухання та можливості її використання в ході індивідуального інтерв'ю.
19. Техніка емпатійного вислуховування та можливості її використання в ході індивідуального інтерв'ю.
20. Техніка розпитування та можливості її використання в ході індивідуального інтерв'ю.
21. Прийоми інтервенції та можливості їх використання в ході індивідуального інтерв'ю.
22. . Супервізія в соціальній роботі.
23. Якість соціальних послуг.
24. Мета супервізії. Основні завдання супервізії.

25. Принципи, на яких базується здійснення супервізії.
26. Техніки супервізорського «втручання».
27. Організація взаємодопомоги соціальних працівників.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі письмового екзамену. Структура екзаменаційного білету включає 1 теоретичне питання, 10 тестових завдань та задачу.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Соціальна робота як професійна дисципліна.
2. Основні концепції розвитку соціальної роботи.
3. Історичні аспекти становлення соціальної роботи з групами та організаціями.
4. Характеристика груп в контексті соціальної роботи.
5. Сучасні тенденції соціальної роботи з особливими групами клієнтів у різних країнах світу.
6. Спеціальні групи клієнтів як соціальна проблема.
7. Види соціально-небезпечних явищ: злочинність, алкоголізм, наркоманія, ВІЛ/СНІД.
8. Людина в системі негативних явищ.
9. Соціальна політика щодо спеціальних груп клієнтів.
10. Запобігання стигматизації спеціальних груп клієнтів.
11. Роль субкультурних відмінностей різних груп клієнтів.
12. Соціальна зумовленість роботи з допризовною та призовною молоддю.
13. Організація практичної соціальної роботи з військовозобов'язаними.
14. Основні проблеми військових та їхніх сімей.
15. Технології соціальної роботи з військовослужбовцями (методи та засоби).
16. Показники матеріальної забезпеченості населення.
17. Соціальний захист малозабезпеченого населення.
18. Форми та методи соціальної роботи щодо підвищення життєвого рівня малозабезпечених груп населення.
19. Побутове обслуговування малозабезпечених громадян як складова соціального обслуговування.
20. Поняття “інвалідність” та його види.
21. Соціальний захист інвалідів.
22. Соціальні заклади й стаціонарні установи по роботі з інвалідами.
23. Недержавні організації та установи інвалідів.
24. Напрямки роботи з людьми, які мають фізичні чи психологічні вади.
25. Реалізація соціальних заходів на різноманітних рівнях.
26. Старість і старіння як соціальні феномени.
27. Сутність принципів щодо людей похилого віку (ООН, 1991).
28. Основні завдання соціальної роботи з літніми людьми.
29. Особливості роботи будинків-інтернатів для людей похилого віку.
30. Територіальні центри обслуговування пенсіонерів та самотніх непрацевдатних громадян і відділення соціальної допомоги вдома.
31. Організація надання соціальних послуг людям похилого віку у соціальних службах: міжнародний досвід.
32. Аналіз соціальних проектів по підтримці людей похилого віку та самотніх.
33. Особливості впливу алкоголізму на процеси соціалізації: зміни поведінки під впливом зловживання алкоголем, формування хвороби.
34. Соціально-психологічні і медико-біологічні показники статусу хворої людини.
35. Підходи до роботи з алкоголіками.
36. Християнські реабілітаційні центри для осіб з алкогольною залежністю.

37. Групи самопомоги, клубна форма реабілітації у громадських організаціях.
38. Специфіка формування наркотичної хвороби: поняття про психологічну і фізичну залежність.
39. Лікування наркотичної залежності.
40. Етапи реабілітації наркозалежних.
41. Центри та програми реабілітації наркозалежних.
42. Визначення поняття “секс-працівник”. Типи секс-робітниць.
43. Історія виникнення секс-бізнесу.
44. Професія секс-працівниць у зарубіжних країнах.
45. Структура секс-бізнесу.
46. Класифікація повій.
47. Використання аутрич-методу соціальними працівниками у роботі з повіями.
48. Робота із сексуальними меншинами й особами, які займаються проституцією.
49. ВІЛ/СНІД як соціальна проблема.
50. Нормативно-правове забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, допомоги та лікування ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД.
51. Системи лікування і підтримки уражених груп.
52. Соціальна робота з вагітними–ВІЛ–інфікованими: умови народження здорової дитини.
53. Закордонний досвід щодо запобігання ВІЛ/СНІДу.
54. Категорія громадян, які відносяться до осіб без визначеного місця проживання.
55. Соціальний портрет осіб без визначеного місця проживання.
56. Специфіка роботи з людьми без постійного місця проживання.
57. Діяльність та оцінка можливостей громадських організацій, які працюють з бездомними.
58. Сучасні наукові погляди на деякі проблеми осіб без визначеного місця проживання як соціальне явища.
59. Насильство в сім’ї як соціальна проблема.
60. Загальні підходи і принципи соціальної роботи із клієнтами, які зазнали насильства в сім’ї

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

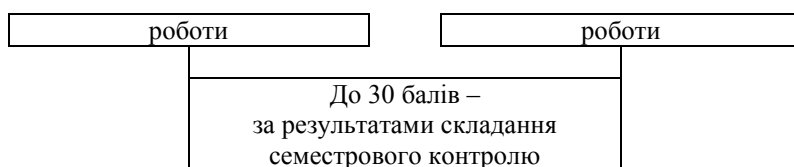

Рис. 2.1. Схема нарахування балів студентам за результатами навчання

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни «Нарахування та облік соціальних виплат», обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З навчальної дисципліни «Соціальна робота з групами і організаціями» передбачено проведення 13 лекцій за денною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій												
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Денна	13	0,8	1,5	2,3	3,1	3,8	4,6	5,4	6,2	6,9	7,7	8,5	9,2	10,0

2.3. З навчальної дисципліни «Соціальна робота з групами та організаціями» передбачено проведення 13 семінарських занять за денною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	7 тем	Номер теми							Усього балів
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	2	2	2	2	2	2	2	14
	Усього балів								6

2.5. За семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку з навчальної дисципліни «Нарахування та облік соціальних виплат», студент денної форми навчання може максимально одержати 30 балів. Шкала визначення кількості балів та критерії оцінювання знань студентів за результатами семестрового контролю, подана у табл. 4.8 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

Перерозподіл балів, в межах максимально можливого одержання їх кількості за надані студентами відповіді в письмовій формі на завдання залікового білета, наведено в таблиці

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер питань залікового білета			Разом балів
		1	2	3	
1.	Максимальна кількість балів за відповідь на питання білету	5	10	15	30,0
	Усього балів	5	10	15	30,0

4. Рекомендовані джерела

1. Бирик Д. Д. Соціальне проектування в структурі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників. Актуальні дослідження в соціальній сфері : матеріали Восьмої міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 17 листоп. 2016 р.) / голов. ред. В. В. Корнещук. Одеса : ФОП Бондаренко М. О., 2016. С. 263–265.
2. Лобанова А. С., Калашнікова Л. В. Робота з підлітками-девіантами: соціологічний та психологічний аспекти: підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К. : Вид-во «Каравела», 2017. 470 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2018/05/%d0%a0%d0%be%d0%b1%d0%be%d1%82%d0%b0-%d0%b7-%d0%bf%d1%96%d0%b4%d0%bb%d1%96%d1%82%d0%ba%d0%b0%d0%bc%d0%b8-%d0%b4%d0%b5%d0%b2%d1%96%d0%b0%d0%bd%d1%82%d0%b0%d0%bc%d0%b8.pdf>
3. Карпенко О. Г. Теорія і практика соціальної роботи: навчальний посібник К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с
4. Кравченко О. О., Кулик М. О., Скочко М. О. Недержавні організації як суб'єкти соціального розвитку громад : досвід Міжнародного благодійного фонду «Небайдужі». Соціальна робота та соціальна освіта. 2021. 1 (6). С. 88 – 95.
5. Полторац Л. Ю. Соціальна робота з різними групами клієнтів : методичні вказівки для спеціальності 231 «Соціальна робота» / Л. Ю. Полторац, Д. В. Сай. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 136 с. (Методична серія ; вип. 303).
6. Практикум з соціальної роботи : Навчально-методичний посібник Уклад.: О.М. Шевчук. Умань : ФОП Жовтий, 2016. 100 с.
7. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. І. Сучасні орієнтири та ключові технології З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.p4ec.org.ua/upload/education/library/1513689511.pdf>
8. Федоренко О. С. Особливості процесу соціальної інтеграції внутрішньопереміщених осіб з різним типом поселення (на основі серії фокус-груп). Науковий журнал «Молодий вчений». № 2 (66). 2019. С. 534–540.
9. A guide to the project management body of knowledge (PMBOK guide) : Sixth Edition / Project Management Institute, 2017. 537 p. URL: <http://faspa.ir/wp-content/uploads/2017/09/PMBOK6-2017.pdf>
10. Business cooperating with vocational education and training providers 502 for quality skills and attractive futures / P. Vroonhof, N. Durazzi, J. Secher et al. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2017. 135 p. URL: <https://www.panteia.com/uploads/2017/12/Vet-Business-Cooperation-FinalReport-Panteia-14-Nov-2017-002.pdf>
11. Нормативно-правова база соціальної політики України: <https://www.msp.gov.ua/timeline/?t=6&from=&till=&g=156&cat=0&dn=&words=#tagpanel>

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Міністерство фінансів України. URL: <http://www.minfm.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Державна податкова адміністрація України. URL: <http://www.sta.gov.ua>.
6. Офіційний сайт Аудиторської Палати та Спілки аудиторів України. URL: <http://www.sau-aru.org.ua>.
7. Офіційний сайт газети «Дебет-Кредит». URL: <http://www.dtk.com.ua>.